

ระดับชาติ

ด้านพุทธศาสนาและปรัชญา

ห้องประชุมย่อยที่ ๖ ห้อง ๓๐๒-๓๐๓

อาคาร ๑๐๐ ปี สมเด็จพระพุทธมาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร)

National Conference Group 06 : Buddhist Studies and Philosophy

(Room 302-303)

ผู้ทรงคุณวุฒิ :

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ศึกษาเปรียบเทียบทฤษฎีการปกครองของเพลโตกับพระเจ้าอโศกมหาราช A Comparative Study of the Ruling Theories Between Plato and Ashoka

พระสุเมียมส คมภีรปัญญา (อิม)^{*}

พระยุพธนา อธิจิตโต, ดร.^{**}

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาทฤษฎีการปกครองของเพลโต (๒) เพื่อศึกษาทฤษฎีการปกครองของพระเจ้าอโศกมหาราช (๓) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทฤษฎีการปกครองของเพลโตกับพระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่า แนวความคิดทางการเมืองของเพลโตเกิดจากสภาพความปั่นป่วนในนครเอเธนส์ เป็นเหตุให้โสกราตีสผู้เป็นอาจารย์ถูกประหาร เพราะวิพากษ์วิจารณ์สังคมการเมือง เมื่อนครเอเธนส์อยู่ภายใต้การปกครองของสปาร์ตาแล้ว เพลโตก็ออกท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติม กลับมาสู่เอเธนส์เพื่อตั้งสำนักอคาเดมีเพื่อใช้เป็นศูนย์กลางถ่ายทอดความรู้ทางการศึกษาและการเมืองแก่สังคม ลักษณะผู้นำทางการเมืองที่ดีจะต้องมีร่างกายแข็งแรงและจิตใจแจ่มใส ราชาปราชญ์ที่เป็นผู้ปกครองต้องมีความรู้ลักษณะการเมืองที่ดีต้องให้การศึกษาแก่ประชาชน รูปแบบการปกครองที่ดีของเพลโตก็คืออภิชนาธิปไตย อิทธิพลของศาสนาที่มีต่อแนวความคิดทางการเมืองของเพลโตเชิงอภิปรัชญาอยู่ในโลกของแบบ จุดเด่นการพัฒนาทางการเมืองนั้นต้องเคร่งครัดในกฎระเบียบและจุดอ่อนทางการเมืองอยู่ที่ประชาชนขาดการศึกษา นักการเมืองเห็นประโยชน์ตนสำคัญกว่ารัฐ ส่วนแนวความคิดทางสังคมการเมืองของเพลโตอยู่ที่การแบ่งงานกันทำ ปัญหาสังคมการเมืองมาจากความคิดจินตนาการเกินความจริง ความเข้มแข็งทางการเมืองอยู่ที่การจัดตั้งองค์กรแบบมีส่วนร่วม อิทธิพลของมนุษย์ที่มีต่อการสรรค์สร้างสังคมการเมืองก็คือการพัฒนาจิต การศึกษาที่เป็นเครื่องมือพัฒนาสังคมก็คือเลขคณิต เลขาคณิต และดาราศาสตร์

พระเจ้าอโศกมหาราชเป็นกษัตริย์แห่งราชวงศ์โมริยะ เป็นราชาที่ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ของชมพูทวีป และเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกที่สำคัญที่สุด พระราชกรณียกิจในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ในด้านการปกครอง ทรงถือหลักธรรมวิชัย มุ่งชนะจิตใจของประชาชนด้วยการปกครองแผ่นดินโดยธรรม ยึดเอาประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง

^{*} นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

^{**} อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

ส่งเสริมกิจการสาธารณูปการประชาสงเคราะห์สวัสดิการสังคม ในด้านการปกครอง ทรงถือหลักธรรมวิชัย มุ่งชนะจิตใจของประชาชนด้วยการปกครองแผ่นดินโดยธรรม ยึดเอาประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง ส่งเสริมกิจการสาธารณูปการประชาสงเคราะห์สวัสดิการสังคัมรูปแบบการปกครองที่ดี เพลโตยกย่องการเมืองการปกครองแบบอภิชนาธิปไตยมากที่สุด ส่วนพระเจ้าอโศกมหาราชทรงองค์เอกอัครพุทธศาสนาปฐมภิกษุ ผู้อุปถัมภ์พระพุทธศาสนา จึงทรงใช้หลักทศพิธราชธรรม ในการปกครอง

ผลการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะของผู้ปกครองที่ดี ตามแนวความคิดของเพลโตกับพระเจ้าอโศกมหาราชมีความเหมือนกันมาก คือ ทั้งเพลโตและพระเจ้าอโศกมหาราช ผู้ปกครองที่ดีเน้นความรู้ ความยุติธรรมคุณธรรมและคุณงามความดี เพื่อประโยชน์แก่ประชาชน และสรุป ผู้ปกครองที่ดีในทรรศนะของเพลโตก็คือ ราชาปราชญ์เป็นผู้เหมาะสมที่สุด เพราะราชาปราชญ์เป็นผู้มีคุณลักษณะประกอบด้วยเหตุผล มีความจำดีเลิศ มีจิตวิญญาณเป็นกุศลหรือความคิดแต่สิ่งดีงาม ไม่ประพฤติเลวทราม มีความกล้าหาญ และการรู้จักตนเอง ส่วนการปกครองโดยธรรมนำของพระเจ้าอโศกมหาราช หรือระบอบ "ธรรมราชา"

คำสำคัญ: ทฤษฎีการปกครอง, เพลโต, พระเจ้าอโศกมหาราช

Abstract

This dissertation was purposed of the research for 3 respects are (1) to study of the ruling theory of Plato, (2) to study of the ruling theory of Asoka the Great, (3) to study of comparison of the ruling theories between Plato and Asoka the Great that is a qualitative research. The research results has concluded as follows

The study results found that: political concept of Plato raised by agitation of Athens was a cause to Socrates a master was executed because criticized society, political. When Athens was ruled under Sparta's ruling, Plato traveled to the places in pursuit of additional knowledge and return to Athens for established the Academic to be the center of taught knowledge of educational and political to society. Good characteristic of the political leader should be healthy and brilliant mind, the king of knowledgeable who is a governor shall be the cultivated about good political and shall educating to the public. Good model of ruling of Plato is Aristocracy; religion affected to political concept of Plato as metaphysics in forming model. Prominent point

of politic development shall be strict the rules and deficiency of politic is the ignorance public, the politician press own benefits more than the state's benefits. Politic concept of Plato upon separating the tasks, problems of political society was raised by unreasonable imagination, strength of politic upon established the organization in type of participation. The human being affected to creation of political society is mind development, the education is the tool for develop the society is mathematics, geometry and astronomy

Asoka the Great is the king of Moriya Dynasty to be the greatest king of India history and to be the Royal Defender of the Faith; the royal duties for preserve Buddhism, for the government; he keeps conquest by righteousness that get the support of the public by integrity of virtues, try to won the public's heart by good governance, takes a stand for the public's benefits, encourage the affairs of public assistance, public welfare, social welfare. Model of good governance; Plato valued the Aristocracy is a most but Asoka the Great who was a Royal Defender of the Buddhism Faith, was a patron of Buddhism therefore he used the Virtues of the king is a ruling principle

The analysis and comparison results of the good administrator by concept of Plato and Asoka the Great which similar is both of Plato and Asoka the Great defined that emphasized knowledge, justice, virtue and goodness of the good administrator for the public's benefits and concluded that the good administrator by Plato's concept is the king of learned man as the most prospered because the king of learned man is the person who qualified with reasonable, has divine remembrance, has generous spirit or thinking for good, does not being a wick behavior, bravely and self-perception but the administration with virtue of Asoka the Great or called "Lord of Law"

Keywords: Ruling Theories, Plato, Ashoka

๑. บทนำ

การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดทางการเมืองของลัทธิต่างๆ ที่ผ่านมาแล้วยังต้องสร้างความคิดใหม่ขึ้นมาเป็นกลไก แบบฉบับ มาตรฐาน มาตรการ คุณค่า อุดมการณ์ และแนวปฏิบัติในกิจการทางการเมือง เพื่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงปฏิรูปหรือปฏิวัติซึ่งวิถีชีวิตของมนุษย์ต่อไป ในอนาคตอีกด้วยในแง่นี้ นักปรัชญาการเมืองมีความสนใจสำคัญที่สุด

อยู่อย่างหนึ่ง คือ ต้องการกำหนดวิถีชีวิตให้แก่ผู้อื่นต้องการเผยแพร่อุดมการณ์ และมุ่งให้สังคมมนุษย์เป็นไปตามรูปแบบชีวิตที่ตนกำหนดขึ้นตามแนวปรัชญาของตนเอง อนึ่งนักปรัชญาเหล่านี้ยังเสนอแนะธาตุแท้ของมนุษย์ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจการเมืองที่มาแห่งอำนาจ การขยายตัวของอำนาจ การให้อำนาจและผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจนั้นๆ ทั้งนี้เพราะเชื่อว่า “อำนาจเป็นใหญ่ในโลก”^๑

เพลโต (Plato) ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างมากต่ออารยธรรมตะวันตก เนื่องจากเพลโตเป็นทั้งนักคิดนักเขียนและเป็นเมธีคนแรกของตะวันตก ที่วางแนวความคิดไว้เป็นหลักและเป็นระบบที่ค่อนข้างสมบูรณ์ จนเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นผู้บุกเบิกวิชารัฐศาสตร์ในปัจจุบัน แนวความคิดทางการเมืองของเพลโตนอกจากจะมีอิทธิพลอย่างมหาศาลต่อทฤษฎีการเมือง สังคม การศึกษาและอื่นๆ แล้ว ระบบการเมืองหลายทั้งปวงในปัจจุบันรวมทั้งลัทธิคอมมิวนิสต์ ล้วนแต่ได้รับอิทธิพลมาจากปราชญ์ผู้นี้แทบทั้งสิ้น^๒ เพลโตมีความใฝ่ฝันทางการเมือง (Political Ambition) สูงมากมีแนวคิดที่ว่า “ช่องว่างระหว่างมโนภาพนิยมกับสังคมนิยม จะต้องมียุทธศาสตร์เชื่อมต่อกันโดยเอาสติปัญญากับอำนาจอยู่ในบุคคลคนเดียวกันฉะนั้นนักปรัชญาจึงสมควรเป็นผู้ปกครองซึ่งจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายคือ ทั้งตัวผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองคือประชาชน” เพราะเพลโตถือว่านักปกครองจะต้องปกครองรัฐได้ทั้งโดยความสมัครใจยินยอมและทั้งโดยไม่สมัครใจยินยอมแต่ด้วยการจงใจให้ยินยอมของผู้ที่อยู่ในปกครองเพลโตยกตัวอย่างมาเปรียบเทียบให้คิดว่า นักปกครองก็เหมือนนายแพทย์ที่รักษาคนไข้ นายแพทย์จะรักษาคนไข้ ตามหลักวิชาแพทย์ที่ได้พบโรคแล้วอย่างละเอียดรอบคอบนักปกครองจะต้องปฏิบัติไปตามกฎหมายคำสั่งระเบียบข้อบังคับคึกคึกกา (Order) วิจารณ์ญาณ (Judgement) จิตสำนึกหรือความรู้สึกในใจว่าผิด (Conscience) และประสบการณ์ (Experience) ทางความรู้ความชำนาญที่ได้ศึกษามาในการปกครองรัฐ^๓ เช่นเดียวกับ พระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นนักปกครองที่เน้นการสร้างจริยธรรม คุณธรรม ของคนในสังคม โดยอาศัยรากฐานมาจากพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือสำคัญ ธรรมลัทธิ หรือ ลายสี้อธรรม ที่พระเจ้าอโศกรับสั่งให้จารึกและประดิษฐานไว้

^๑ สิทธิ บุตรอินทร์, **ปรัชญาการเมืองเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรววิทยา, ๒๕๒๓), หน้า ๑๑.

^๒ พระสรสิข รักพรหม, “การศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดทางการเมืองของเพลโตกับแนวความคิดทางการเมืองกับพุทธศาสนาเถรวาท”, **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล), ๒๕๓๗.

^๓ Archie J. Bahm, **The Heart of Confucius**, (New York: John Weatherhill. Inc., 1969), p. 92.

^๔ ประยงค์ สุวรรณบุบผา, **รัฐปรัชญาแนวคิดตะวันออก-ตะวันตก**, (กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๔๑), หน้า ๔๑.

ตามสถานที่ต่างๆ ท้าวพระราชอาณาจักร แสดงถึงพระราชประสงค์ของพระองค์ที่มีต่อประชาชนบ้าง หลักธรรมที่ทรงเห็นว่าเหมาะสมจะแนะนำให้ประชาชนและข้าราชการนำไปปฏิบัติบ้าง พระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างด้านการปกครอง^๕ โดยสรุป ได้แก่ (๑) การปกครองแบบบิดากับบุตร โดยทรงอยู่ในฐานะ "พ่อประชาชนเป็น "ลูก" ของพระองค์ มีความรักความเมตตาและความยุติธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญ ข้าราชการที่คอยดูแลต่างพระเนตรพระกรรณเปรียบเสมือนพี่เลี้ยงของประชาชน (๒) ถือประโยชน์สุดของประชาชนเป็นหลัก เน้นความยุติธรรมไม่ลำเอียง ถูกเป็นถูก ผิดเป็นผิด ข้าราชการต้องเป็นผู้ "บำบัดทุกข์ บำรุงสุข" แท้จริง ดำเนินการให้เกิดความถูกต้อง ยุติธรรม ทั่วไป (๓) การจัดให้มีเจ้าหน้าที่สอนธรรมแก่ประชาชน คอยดูแลแนะนำประชาชนในทางความประพฤติ และการดำรงชีวิตอย่างทั่วถึงและวางระบบราชการค้ำค้ำกันเป็นชั้นๆ (๔) การจัดบริการสาธารณประโยชน์ และสังคมสงเคราะห์ เช่น บ่อน้ำ ที่พักคนเดินทาง ปลูกสวน สงวนป่า ตั้งโอสถศาลา โรงพยาบาลสำหรับคนและสัตว์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบทฤษฎีการปกครองของเพลโตกับพระเจ้าอโศกมหาราชซึ่งต่างเป็นปราชญ์ทางปรัชญาการเมือง ที่มองการเมืองในเชิงของการนำมาซึ่งความสงบสุข โดยอาศัยสติปัญญาศีลธรรมและความยุติธรรม ซึ่งการศึกษาแนวความคิดของทั้งสองท่านจะศึกษาในประเด็นความเหมือนและความต่าง ที่จะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งเชิงวิชาการและการเปรียบเทียบนั้น จะเป็นส่วนสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ ที่เป็นประโยชน์และยังเป็นแนวทางออกหรือทางเลือกในสังคมในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็สังคมแนวความคิดแบบตะวันตกหรือแนวความคิดแบบตะวันออก และทำให้สามารถเข้าใจถึงแนวทางการแก้ปัญหาสังคมการเมืองของทั้งสองท่านได้ดียิ่งขึ้น ทั้งยังสามารถมองเห็นถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของแนวความคิดดังกล่าวได้อีกด้วย ซึ่งชวนให้ศึกษาในส่วนที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อยในเชิงวิเคราะห์และเปรียบเทียบ เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการเมืองในรูปแบบการเมืองแบบ "สันติ" ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาทฤษฎีการปกครองของเพลโต
๒. เพื่อศึกษาทฤษฎีการปกครองของพระเจ้าอโศกมหาราช
๓. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทฤษฎีการปกครองของเพลโตกับพระเจ้าอโศกมหาราช

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **จารีกอโศก (ธรรมจักรบนเศียรลีลิ่ง)** รัฐศาสตร์แห่งธรรมาธิปไตย, (สมุทรปราการ: สำนักพิมพ์พลีพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๑๙.

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งมีลำดับและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

๓.๑ ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ อนุกรมราชบัณฑิตและเรียบเรียงโดย ปรีชา ช่างขวัญยืน กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๓ และพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) จารึกโกศก (ธรรมจักรบนเศียรสิงห์) รัฐศาสตร์แห่งธรรมาธิปไตย สมุทรปราการ สำนักพิมพ์ผลิธัมม์ ๒๕๕๒

๓.๒ ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) มี ตำราตลอดทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้

๓.๓ วิเคราะห์ ข้อมูลทั้งหมดตามกรอบวัตถุประสงค์

๓.๔ เรียบเรียง และสรุปผลการวิจัยพร้อมเสนอแนะ

๓.๕ เสนอผลการวิจัยโดยวิธีวิพากษ์และพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

๔. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบทฤษฎีการปกครองของเพลโตกับพระเจ้าอโศกมหาราชสรุปได้ดังนี้

๔.๑ ทฤษฎีการปกครองของเพลโต ผลการศึกษาแนวความคิดของเพลโตต่อสภาพบริบททางการเมืองนั้น พบว่าเกิดจากความปั่นป่วนทางสังคมการเมืองในนครเอเธนส์เอง จึงเป็นเหตุให้โสกราตีสผู้เป็นอาจารย์ของเพลโตถูกประหารชีวิต เพราะการวิพากษ์วิจารณ์สังคมการเมืองและยึดมั่นในคุณธรรม ในเวลาต่อมานครเอเธนส์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของกลุ่มสปาร์ตาดำเนินเพลโตก็ออกมาท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติมไปพร้อมๆ กัน วันหนึ่งเพลโตหวนคิดขึ้นได้จึงหันกลับคืนมายังนครเอเธนส์ตั้งสำนักอคาเดมี เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางถ่ายทอดความรู้ทางการศึกษาและการเมืองการปกครองที่ดีแก่สังคมยังถือได้ว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของกรีก เพลโตได้ให้พรรณนาลักษณะผู้นำทางการเมืองที่ดีว่า จะต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและจิตใจแจ่มใสเบิกบาน และต้องให้ราชาประชาชน ถือเป็นผู้ปกครองที่ดีมีความพร้อมด้านความรู้ ความอดทน ความยุติธรรม และความดีงาม ส่วนลักษณะการเมืองที่ดีนั้นจะต้องให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยจัดระบบการศึกษาออกเป็น ๓ ชั้น อันได้แก่ ชั้นต้นเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชั้นกลางเป็นการศึกษาเพื่อผลิตคนสู่อาชีพชั้นสูงเป็นการศึกษาเพื่อมุ่งผลิตคนสู่ราชการ ทหาร ถ้าบุคคลมีความรู้สูงกว่านั้นไป ก็ให้การศึกษาเพื่อเป็นปราชญ์ผู้ปกครอง เพลโตยังยกย่องรูปแบบการปกครองที่ดีก็คือระบอบอภิชนาธิปไตย โดยมีราชาประชาชนเป็นผู้ปกครองบริหารจัดการรัฐ

๔.๒ ทฤษฎีการปกครองของพระเจ้าอโศกมหาราช พระเจ้าอโศกมหาราชเป็นกษัตริย์แห่งราชวงศ์โมริยะ เป็นราชาที่ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ของชมพูทวีป และเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกที่สำคัญที่สุด พระราชกรณียกิจในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาที่สำคัญได้แก่ การสร้างมหาวิหาร ๘๔,๐๐๐ แห่ง บำเพ็ญสมณธรรมสั่งสอนประชาชน เป็นต้น

ในด้านการปกครอง ทรงถือหลักธรรมวิชัย มุ่งชนะจิตใจของประชาชนด้วยการปกครองแผ่นดินโดยธรรม ยึดเอาประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง ส่งเสริมกิจการสาธารณูปการประชาสงเคราะห์สวัสดิการสังคม ทำให้ชมพูทวีปในรัชสมัยของพระองค์เป็นบ่อเกิดสำคัญแห่งอารยธรรมที่แผ่ไพศาลมั่นคง

๕.๓ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทฤษฎีการปกครองของเพลโตกับพระเจ้าอโศกมหาราช ผลการเปรียบเทียบแนวคิดการปกครองของเพลโตกับพระเจ้าอโศกมหาราช พบว่ามีประเด็นความเหมือนและแตกต่างกัน คือ ผลงานที่ทำให้เพลโตมีชื่อเสียงมากที่สุดก็คือแนวคิดอุดมรัฐ จะเห็นได้ว่าหลักอุดมรัฐของเพลโตเกิดขึ้นมาจากแนวความคิดที่ไม่พอใจต่อสภาพสังคมที่ถูกกดขี่ข่มเหงจากชนชั้นปกครอง ทำให้ประชาชนทุกข์ยากและขาดระเบียบวินัย ซึ่งเพลโตได้เสนอแนวความคิดทางการเมืองการปกครองต่อสังคมในสมัยนั้น ถือเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดทางการเมืองการปกครองของเพลโต เพลโตจึงเสนอแนวคิดทางการเมืองขึ้นมาในเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ว่า ประกอบด้วยจิต หรือวิญญาณที่แตกต่างกัน จึงเป็นตัวสำคัญผลักดันให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกมาไม่เหมือนกัน แนวคิดการปกครองของพระเจ้าอโศกมหาราช เมื่อได้รับสถาปนาขึ้นเป็นกษัตริย์ในระยะแรกๆ ทรงดูร้ายมากใครที่กระด้างกระเดื่องหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งก็ฆ่าด้วยมือตนเอง และมีวิธีลงทัณฑ์กรรมแบบต่างๆ ที่โหดเหี้ยมยิ่งนัก เช่น เฆาไฟทั้งเป็น ต้มในกระทะทองแดง จับใส่ครกเหล็กโหลกให้ละเอียด เป็นต้น พระเจ้าอโศกได้สถาปนาเมืองปาฏลีบุตรขึ้นเป็นนครหลวง และเป็นเมืองศูนย์กลางที่สำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรืองในทุกๆ ด้าน รวมทั้งในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง ยิ่งขึ้นด้วย

แนวคิดการปกครองของเพลโต ถือว่า ระบบสังคมในทางการเมืองที่ดีส่วนใหญ่ล้วนแต่ถูกกำหนดให้มีขึ้นมาเพื่อมุ่งไปสู่การจัดระบบของชนชั้นผู้พิทักษ์และผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่ ส่วนพระเจ้าอโศกมหาราช จะเน้นการปกครอง เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนทั้งหมด พระองค์ทรงเปลี่ยนเสียงกลองรบ มาเป็นเสียงธรรม ทรงตั้งพระองค์เป็นธรรมิกธรรมราชา และถือหลักธรรมวิชัยมุ่งชนะจิตใจของประชาชน ด้วยการปกครองแผ่นดินโดยธรรม ยึดเอาประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง

ผลการเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการปกครองที่ดีตามทรรศนะของเพลโตกับพระเจ้าอโศกมหาราช พบว่ามีประเด็นความเหมือนและแตกต่างกัน คือ รูปแบบการปกครองที่ดีในทรรศนะของเพลโตกับพระเจ้าอโศก เป็นรูปแบบการปกครองที่ได้ตระหนักถึงสารธรรม คือความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมแก่ทุกฝ่ายมากกว่าการเรียกร้องประชาธิปไตยเพียงมอง

รูปแบบเปลือกภายนอกเท่านั้นเมื่อเรียกร่องได้มาแล้ว จึงไม่สามารถสนองความต้องการของสังคมได้อย่างแท้จริง เพราะหลักการประชาธิปไตยเป็นชัยชนะของคนกลุ่มมาก เมื่อคราวใดคนกลุ่มมากอ่อนกำลังชนกลุ่มน้อยก็ออกมาเรียกร่อง สังคมประชาธิปไตยยังต้องแสวงหาแนวทางแก้ไขอยู่ร่ำไป และรูปแบบการปกครองที่ดี เพลโตยกย่องการเมืองการปกครองแบบอภิชนาธิปไตยมากที่สุด ส่วนพระเจ้าอโศกมหาราชทรงองค์เอกอัครพุทธศาสนูปถัมภก ผู้อุปถัมภ์พระพุทธศาสนา จึงทรงใช้หลักทศพิธราชธรรม ในการปกครอง

๕. อภิปรายผลการวิจัย

การทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ มุ่งศึกษาเปรียบเทียบทฤษฎีการปกครองของเพลโตกับพระเจ้าอโศกมหาราช เท่านั้น มีมุมมองอื่นที่เป็นประเด็นที่ควรศึกษา เป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๑) เนื่องจากข้อมูลด้านการปกครองของพระเจ้าอโศกมหาราชมีน้อย ทำให้เกิดปัญหาต่อการศึกษาเปรียบเทียบจึงทำให้บางประเด็นไม่ชัดเจนเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยก็ได้พยายามหาหลักฐานมาอ้างอิง และแสดงให้เห็นความแตกต่างและจุดเหมือนกับแนวคิดการปกครองของเพลโต

๒) ระหว่างแนวคิดการปกครองของเพลโตกับพระเจ้าอโศกมหาราช มีมุมมองที่แตกต่างกัน เพราะพระเจ้าอโศกมหาราชทางเป็นพุทธมามกะ โดยเฉพาะแนวคิดด้านการปกครอง หากนำมาเปรียบเทียบกับพุทธปรัชญาน่าจะมีความคล้ายคลึงกันอย่างยิ่ง

๕.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาเรื่องแนวคิดการปกครองเพื่อการปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในสังคมปัจจุบัน

๒) ควรศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่ใช้ในการปกครองเพื่อประโยชน์และความสุขของชนชั้นใต้ปกครอง

๓) ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดการปกครองพระเจ้าอโศกมหาราชกับแนวคิดการปกครองของบุคคลอื่นๆ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

สิทธิ บุตรอินทร์. ปรัชญาการเมืองเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรววิทยา, ๒๕๒๓.

ประยงค์ สุวรรณบุบผา. รัฐปรัชญาแนวคิดตะวันออก-ตะวันตก. กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๕๑.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). จารึกอโศก (ธรรมจักรบนเศียรสรีสิงห์) รัฐศาสตร์แห่ง
ธรรมาธิปไตย. สมุทรปราการ: สำนักพิมพ์พลีธัมม์, ๒๕๕๒.

(๒) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

พระสรสิช รั๊กพรหม. “การศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดทางการเมืองของเพลโตกับ
แนวความคิดทางการเมืองของพุทธศาสนาเถรวาท”. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรม
หาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล. ๒๕๓๗.

๒. ภาษาไทย

(1) Book :

Arehie J. Bahm. *The Heart of Confucius*. New York: John Weatherhill. Inc.,
1969.